

—Ik blijf
hier—

Verhalen uit een
veranderende wijk

De Wijert

— Ik blijf
hier —

De wijk waarin je woont is belangrijk. Het is de plek waar je thuis bent, waar je ruimte vindt, waar je opgroeit of waar je ouder wordt. Iedereen beleeft die omgeving anders, je wijk doet altijd iets met je. Soms heb je dat niet eens door.

Vier Groningse wijken worden de komende jaren vernieuwd. Beijum, De Hoogte/Indische Buurt, Selwerd en De Wijert-Noord worden mooier, fijner en gezonder. Die wijkvernieuwing is een langdurig proces. Het gaat over mensen, maar ook over woningen, over verkeer, over groen en over de openbare ruimte. Als bewoner krijg je er vast regelmatig iets van mee. Terwijl deze wijken een impuls krijgen, is het goed eens stil te staan bij wat ze nú zijn. Wie wonen er? Wat speelt er? En wat maakt elke wijk tot de plek die ze is? In opdracht van de gemeente Groningen gaan wij, kunstenaar Sijas de Groot en fotograaf David Vroom, een jaar lang op zoek naar het verhaal van elke wijk. We lopen rond, verdwalen, bellen aan, spreken af, komen tegen, halen op en nemen mee. In februari, maart en april 2022 deden we dat in De Wijert.

In deze krant lees en zie je dingen die je misschien wel wist, maar proberen we je ook op een andere manier naar je eigen wijk te laten kijken. Want vaak zit het bijzondere in het alledaagse. We hopen dat je er met plezier doorheen bladert.

— Licht, lucht en ruimte

Het is 24 februari 2022. Terwijl zich in Oost-Europa iets veel groters afspeelt, lopen wij De Wijert in. Met in de verte een oorlog op de achtergrond gaan we de komende tijd op zoek naar alledaagse verhalen. We beginnen hier aan de laatste van vier wijkvernieuwingswijken die we in dit project potretteren. Daarvoor trokken we van Selwerd, in het noorden, naar het zuiden van de stad. Op de Van Ketwich Verschuurlaan gaan we onder de snelweg door, De Wijert in. Door de verbouwing van het Julianaplein en de aanleg van een nieuwe afrit van de A28 is de wijk op dit moment met de auto moeilijk te bereiken. Tegelijkertijd gaat er juist veel extra autoverkeer dwars doorheen.

De Wijert-Noord is de bovenste helft van De Wijert, een grote wijk die uit twee heel verschillende delen bestaat. Rechts van ons ligt De Wijert-Zuid. Het werd gebouwd in de jaren 70, er staan veel grote en vrijstaande huizen. Maar wij slaan linksaf, de Van Lennepaan in. De komende maanden zijn we hier te vinden, in De Wijert-Noord. Begin jaren 60 werd voorspeld dat het aantal inwoners van Nederland in veertig jaar zou groeien van 13 miljoen naar 20 miljoen. Dat zorgde voor paniek: er moesten snel heel veel huizen gebouwd worden. Dankzij nieuwe materialen en technieken kon dat ook. Zo ontstonden nieuwe wijken aan de randen van steden. De Wijert-Noord is er zo eentje, een typische *stempelwijk* uit de jaren 60. Die stempels zijn goed te zien als je van bovenaf kijkt, bijvoorbeeld met een luchtfoto. Het zijn mini-buurtjes met meestal twee portiekflats aan de zijkanten, haaks daarop aan de bovenkant twee stroken met rijtjeswoningen en aan de onderkant twee rijtjes bejaardenwoningen. Ertussenin ligt een grasveld. Het lijkt alsof iemand met een stempel afdrukken gemaakt heeft, door de hele wijk heen.

Stedenbouwers dachten na over hoe de bewoners van wijken als deze zouden moeten samenleven. Ze wilden hen een fijne, gezonde omgeving met licht, lucht en ruimte geven. Een plek waar ze alle voorzieningen dichtbij hadden en elkaar konden ontmoeten in de openbare ruimte. En waar ze dankzij de verschillende soorten woningen hun hele leven zouden kunnen blijven wonen. Huizen kwamen in De Wijert-Noord niet meer in gesloten blokken te staan, maar in losse stroken met veel ruimte ertussen. En aan brede straten waar ruimte was voor auto's. De Van Lennepaan is zo'n straat, hij loopt van noord naar zuid door de wijk. Terwijl wij er doorheen wandelen zien we links van ons een portiekflat: in de jaren 60 een hele nieuwe manier van wonen. Rechts ligt een grote vijver. Even verderop komen we bij het winkelcentrum, met ernaast het Hendrik de Vriesplantsoen. Dit is het hart van De Wijert-Noord: hier beginnen we met het verzamelen van verhalen uit deze veranderende wijk.

— Bloemen van Martin

Het waait en het is bewolkt. Zo nu en dan breekt de zon kort door. Er is later vandaag hagel voorspeld. De lente hangt nog lang niet in de lucht, maar een echte winter is het dit jaar ook niet. Boven de vijver naast het winkelcentrum aan de Van Lenneplaan vliegen kokmeeuwen rond. Een vrouw draait aan een rekje met ansichtkaarten. Mensen lopen de Lidl in en uit, een man laadt aan de overkant van de straat tassen met boodschappen in de achterbak van zijn auto. Bij de Wibra rent een jongetje rondjes om een plantenbak. Voor de ingang van de Albert Heijn staat een lange rij scholieren, ze mogen maar met twee tegelijk naar binnen. Naast de Maranathakerk, even verderop, staat al jaren een klein houten hokje van waaruit iemand fietsen repareert. Het is een mooi contrast met de grote winkelgebouwen.

In bloemenwinkel Bloemenmozaïek schikt Martin Kuipers een groot boeket. De meeste bloemen in de zaak komen uit Nederland. Martin wijst naar een emmer met rozen. 'Die komen uit Ecuador. Dat zijn de grootste rozen van de wereld.' Op zijn 24ste kreeg Martin de kans deze zaak over te nemen. En al was het helemaal niet zijn bedoeling om een winkel te gaan runnen, toch doet hij dat op deze plek inmiddels al 25 jaar. Hij zag in die tijd om zich heen de ene na de andere kleine ondernemer vertrekken. Er kwamen vooral vestigingen van grote ketens voor terug.

Martin kijkt naar buiten. 'Hier zat een groenteboer, een slager, een bakker en een dierenwinkel. En een rookwarenwinkelte, dat werd uitgekocht door de Lidl.'

De cafetaria die de naam van voormalig FC Groningen-speler Sip Bloemberg draagt, zit er nog wel. 'Daar kwamen die voetballertjes altijd eten', weet Martin. 'De jongens van Koeman en zo, en Jan van Dijk.' 'Jacques d'Ancona', vult zijn zus aan. Martin: 'Ze kwamen ook weleens een bloemetje halen, dat was leuk. Daan Schuurmans zijn zus woonde vroeger hierachter. Hoe heette dat programma van hem toch?' Ook Martin kreeg een aanbod om zijn winkel te verkopen. 'Met het bedrag dat ze boden kon ik net een jaar rondkomen. Dan moet je heel snel een andere plek vinden om een nieuwe start te maken. Maar dat wil ik helemaal niet. Ik heb hier altijd mijn boterham verdiend.'

Op de achtergrond piept de kassa en produceert de pinautomaat kreunend het ene na het andere bonnetje. Martins zus scheurt een stuk papier van een grote rol en verpakt er een bos tulpen in. De klanten druppelen onophoudelijk binnen, het lijkt nog altijd

goed te gaan met de winkel. Sinds kort geeft Martin naast zijn werk in de zaak ook bloemschikles op praktijkschool De Bolster, verderop in de wijk. Vandaag was hij er voor de tweede keer. 'Dat had hij nog nooit gedaan', zegt zijn zus. 'Ik zei: dat moet je proberen, misschien vind je het wel hartstikke leuk.' Martin: 'Ik vind het ook leuk. Maar het is ook wel lastig. Hou zo'n groep kinderen maar eens onder controle. Daar moet je een beetje in zien te komen.' Interesse tonen in leerlingen helpt, weet hij inmiddels. 'Ik vraag waar ze wonen of wat voor sport ze doen. Op die manier maak ik verbinding met ze.'

Een paar jaar geleden werd het winkelplein aan de Van Lenneplaan opgeknapt, op aandringen van de winkeliers. De asfaltstraat werd daarbij vervangen door een tapijt van rode klinkers. 'Sinds ik hier zat, was er nog nooit wat gebeurd', zegt Martin. 'Dat kon niet langer, vond ik. Toen zijn we er als winkeliers met de gemeente mee aan de slag gegaan. Maar wij, als kleine winkel, hebben het in gang gezet.' Hij knikt met zijn hoofd richting de Albert Heijn en de Lidl. 'Die *groot'n* doen dat niet hoor. Ze zitten hier, maar verder doen ze niks.' Als hij om zich heen kijkt, merkt Martin dat de wijk aan het veranderen is. 'Eerder woonden hier veel gezinnen, vaak wel voor tien of twintig jaar. Maar die verhuizen nu allemaal. Er komt wat jeugd voor terug, maar die wonen hier dan drie jaar en verhuizen weer. Dit is een tijdelijke buurt geworden.' Martin zou graag zien dat meer delen van de wijk worden aangepakt. Goede nieuwbouw kan van De Wijert-Noord een fijnere plek maken, denkt hij. 'Sommige huizen zijn zo gehorig. Die zijn helemaal *af*, ze moeten gewoon weg. Als je nieuwe woningen bouwt, krijg je ook weer een ander slag mensen in de wijk. Je kunt wel complete nieuwbouwwijken uit de grond stampen, zoals bij Eelderwolde, maar dan trekken de mensen uit De Wijert-Zuid dáárnaartoe. Je zou ze ook hierheen kunnen halen.' Zijn zus knikt: 'Mensen met kinderen en zo, dat er weer een beetje leven in de brouwerij komt. Gezinnen zijn belangrijk voor een wijk.'

— Geland in het Hendrik de Vriesplantsoen

We steken de Van Lenneplaan over en lopen het Hendrik de Vriesplantsoen in. Aan de rand van het park staat de Vondelflat, met dertien woonlagen de hoogste flat in de wijk. Op een schommel zitten een paar kokmeeuwen, een ervan wast zijn veren. Er komt een vrouw met een chihuahua aanlopen. Even verderop zien we een man op een bankje zitten. Hij is een jaar of dertig en draagt een blauwe jas. Naast hem staat zijn fiets tegen een prullenbak. De blik van de man is gericht op het scherm van zijn telefoon. We gaan naast hem zitten. Hij stelt zich voor als Ingmar, en vertelt dat hij zich eerder vandaag niet zo goed voelde. 'Toen heb ik een beetje wodka gedronken. Nu voel ik me wat beter. Verstandig is anders, maar goed.' Hij glimlacht. 'Het leven is als een zee. Er zijn altijd golven. Dat is ook goed, er moet beweging zijn.' Als zo'n golf een dieptepunt bereikt, gaat Ingmar naar dit parkje. 'Maar ik kom hier ook als ik me goed voel. Dit is een fijne plek om gewoon even te zitten.' Over de Van Iddekingeweg raast een politieauto met gillende sirenes voorbij. Op dit moment is zijn leven een beetje saai, vindt Ingmar. 'Sinds het begin van de coronatijd is het contact met anderen met de maanden minder geworden. Maar ik vind het ook wel fijn om alleen te zijn. En ik geniet van m'n leven.'

Hij wijst naar een treurwilg. 'Die boom bijvoorbeeld, met die hangende takken, dat vind ik prachtig. Alles leeft hier. En alles beweegt. Dit is gewoon een mooie plek. Ik noem het soms een beetje mijn thuis.'

Ingmar heeft geen vast werk. Zijn tijd besteedt hij vooral aan het opdoen van kennis en het nadenken over het leven in al zijn vormen. Vooral kosmologie interesseert hem, hij verdwijnt regelmatig in een wereld die bestaat naast de wereld die de meeste mensen kennen. 'Soms neem ik dingen waar die anderen niet waarnemen. Alsof ik extra zintuigen heb. Je kunt het omschrijven als schizofreen, of psychotisch, of het een ander stempel geven. Dat gebeurt ook snel. Maar voor mij is het heel normaal. Ik hoor het, voel het en zie het. Het is overal, in heel verschillende vormen. En het geeft me veel informatie over hoe dingen in elkaar steken. Soms krijg ik een ingeving over iets en gebeurt het even later gewoon. Dat je denkt: wauw.'

Twee jaar geleden beleefde Ingmar de meest heftige periode. Op dit moment is het wat rustiger, maar hij weet dat het elk moment terug kan komen. Want zo gaat het altijd. Hoe ziet zijn leven eruit de komende

tijd? Hij moet er even over nadenken. 'Soms heb ik kunstprojecten in m'n kop. Guerilla-farming, ken je dat? Dan heb je een schep in je tas, die klap je uit, je graaft een gat en zet er een eetbare plant in. Frambozen, of wat dan ook. Dat doe je op plekken waar normaal bijvoorbeeld van die prikkelbosjes neergezet worden. Die mieter je eruit en je zet er een mooie plant voor terug. Framboosjes zijn superchill. Je hebt ze ook in allerlei soorten.' We vragen hem wat zijn doel in het leven is. Waar wil hij naartoe? Zijn antwoord verrast ons. 'Uiteindelijk wil ik een restaurant beginnen waar je voor weinig geld een goed bord eten kunt krijgen. Niet met een menukaart, maar met per dag een bepaalde maaltijd. Voor iedereen hetzelfde, dus ook makkelijk te bereiden. En lekker. Daar ga ik m'n best voor doen.' Tot die tijd zal Ingmar regelmatig terugkeren naar het Hendrik de Vriesplantsoen. In goede, maar ook in mindere tijden. Want dit is de plek waar de storm in zijn hoofd tot bedaren komt. Aan de ene kant vindt hij het mooi om in contact te staan met al die entiteiten, met mythische wezens, zoals hij ze noemt. 'Maar het is ook fucking irritant, soms. Alsof je nooit alleen bent. Sommige mensen worden er paranoïde van. Maar voor mij is het wat het is.'

— Tussen bewonersgesprekken en bulldozers

De telefoon van Chris Meijering gaat. 'Dag mevrouw. Wateroverlast? Ik regel dat er iemand langskomt met een waterstofzuiger. Komt goed.' We staan bij het winkelcentrum aan de Van Lenneplaan. Chris is buurtbeheerder bij woningcorporatie Nijestee, die aan deze kant van de wijk veel woningen verhuurt. Ze staan in vijf stempels. Chris zorgt ervoor dat in dit deel van de wijk alles schoon, netjes en veilig blijft. En als bewoners problemen hebben, helpt hij ze. Hij weet alles van iedereen in de wijk, zegt Nijestee-collega en wijkcoördinator Jonathan Euverman. 'En als Chris tussendoor aan het bellen is, betekent dat niet dat hij niet geïnteresseerd is', legt Jonathan uit. 'Hij heeft gewoon belangrijke dingen te doen.'

Als woningcorporatie speelt Nijestee een belangrijke rol in de wijkvernieuwing. Veel bewoners zijn hun huurders. We lopen de Da Costastraat in, hier sloopte Nijestee een jaar of tien geleden aan beide kanten portiekflats. Er kwamen nieuwe eengezinswoningen voor terug. De straat heeft daardoor een heel andere sfeer gekregen. In de kleine voortuintjes staan houten hokjes. Uit een onderzoek onder bewoners bleek dat de mensen hier heel tevreden zijn, weet Jonathan. Tussen de portiekflats en rijtjeshuizen in De Wijert-Noord liggen groene binnenterreinen. Op veel plekken zijn dat grasveldjes waarvan niemand precies weet van wie ze zijn, wie zich druk om ze maakt en wie ze gebruikt. Nijestee vernieuwde de afgelopen jaren samen met bewoners deze plekken in het deel van de wijk waar we nu lopen. We gaan via een gangetje zo'n binnenterrein op. Chris wijst naar een door een bewoner getimmerde schutting. Ernaast staat een pizza-oven. 'Die verloedering die je hier ziet, dat is wel jammer', zegt hij.

'Mag dit?', vraagt Jonathan. Chris: 'Nee, natuurlijk mag dit niet.' Jonathan: 'Zullen we even aanbellen?'

Officieel is dit een binnentuin waar wildgroei toegelaten wordt, legt Chris uit. Daar hebben bewoners en Nijestee samen voor gekozen. 'Zo krijg je het biologische gebeuren een beetje terug. De diertjes en de vlinders. Maar nu zie je dit. Dat is erg jammer. Mensen denken: het is mijn tuin, dus ik bepaal zelf wat ik er neerzet. Maar dit was niet de afspraak.' De gemeente wil graag dat de groene binnenterreinen in de wijk voor iedereen vrij toegankelijk zijn, en dat ze open blijven. Maar sommige mensen willen nu eenmaal het liefst een schutting neerzetten. En soms zijn er afspraken gemaakt met bewoners, maar verhuizen die en moet er opnieuw gepraat

worden. 'Zo hebben we ooit op verzoek van bewoners een jeu-de-boulesbaan aangelegd', zegt Jonathan. 'Alleen is die vervolgens amper gebruikt en nu helemaal dichtgegroeid. Er is geen behoefte meer aan, dus daar gaat iets anders komen.' Omdat niet iedereen hetzelfde wil, zijn alle binnenterreinen in dit deel van de wijk ook net een beetje anders. Maar het zijn allemaal fijne groene ruimtes geworden, waar je vanzelf naartoe getrokken wordt als je er voorbij loopt. Ze worden daardoor gebruikt zoals ze ooit bedoeld waren.

Een stempel verder zien we speeltoestellen, maar ook hoge en lage haagjes, vlinderstruiken, boompjes en bosjes. Een stenen paadje zigzagt door het groen heen. Eerder was dit alleen een grasveld met een schommel en een wipkip, zoals je ze op veel plekken in de wijk nog ziet. 'Je ziet hoe netjes dit erbij ligt', zegt Chris. 'Dat is precies de opzet, zo hebben we het afgesproken met de bewoners. Je hebt hier ook nooit overlast van hangjeugd of wat dan ook.' Aan de rand van het terrein staat een groot weerstation met een flinke antenne erop. Van wie zou dat zijn? Aan een regenpijp bungelt een lijn met verkleurde vlaggetjes. Een poes zet haar nagels in een jong boompje. Links en rechts staan oude portiekflats, we kijken tegen hun achterkanten aan. Tegen de flats aan liggen kleine, ondiepe achtertuintjes, maar zonder hekjes, schuttingen of heggen. Openbaar en privé lopen hier in elkaar over. Zouden de mensen die hier op de begande grond wonen veel achter hun huis zitten, of juist niet? Je voelt je misschien bekeken. Aan de andere kant: als je graag contact maakt, kan dat hier juist goed. Je knoopt zo een praatje aan. Verderop zien we een moestuin, direct naast een rijtje huizen. Buurtbewoners wilden de tuin graag, Nijestee betaalde de aanleg. 'We spraken af dat als het een succes was, we zouden kijken of we hem konden uitbreiden', zegt Jonathan. 'En na een jaar bleek het heel goed te gaan.' Hij regelde met de eigenaar van de hoekwoning naast de tuin dat ze de regenton mochten aansluiten op zijn waterafvoer. Het hekje eromheen en de houten opbergbank voor tuingereedschap zijn getimmerd door cliënten van de Van Mesdagkliniek. De gebruikers van de moestuin komen uit de hele buurt. Een mooi initiatief, en het werkt: de tuin maakt de straat mooier, brengt mensen samen en levert verse groenten op. 'Maar mocht het verloederen, dichtgroeien en niet meer goed onderhouden worden, dan gaat de bulldozer eroverheen', zegt Jonathan. 'Dan wordt het weer gewoon een grasveld.'

— Wijk zonder beeld

Het waait vandaag hard in Nederland, ook in De Wijert. Wij zitten binnen, bij Henk Dekker in de Vondellaan. Henk is nieuwsgierig naar onze audiorecorder. Vroeger speelde hij orgel en keyboard en maakte hij radio. 'Ik heb zelfs de burgemeester van Stadskanaal nog geïnterviewd.' We geven hem de recorder, hij voelt aan de harige windkap die erop zit, aan de microfoons eronder en aan de verschillende knopjes. Als we al zijn vragen over het apparaat beantwoord hebben, biedt hij ons wat te drinken aan. 'Koffie? Of thee? Ik heb ook ijsthee. Citroensmaak.' Hij rommelt wat in een kastje en komt terug met een fles en twee grote glazen. 'Je mag zelf wel even inschenken, als je het niet erg vindt. Moet ik ook even licht maken?'

Henk is 58 en blind vanaf zijn geboorte. Door te luisteren, te voelen en te ruiken vindt hij zijn weg in het leven. Dat luisteren kost soms moeite, omdat hij aan zijn linkerkant slechthorend is. Tot vijftien jaar geleden werkte hij als telefonist bij een zorgverzekeraar. Sindsdien is hij 'baanloos', zoals hij het zelf noemt – niet werkeloos. Twee dagen per week gaat hij naar een dagbesteding voor mensen met een dubbele beperking. En hij fietst regelmatig met zijn broer op een sporttandem. 'Die fiets heeft versnellingen, daar kun je vrij hard op. We fietsen zo 80 kilometer. Mijn broer is wielrenner, die doet het elke dag. Ik moet hem ook altijd een beetje afremmen.' Hoe beleef je je omgeving als je blind bent? We kunnen ons goed voorstellen dat je geluiden extra goed oppikt. Vogels, het verkeer, de wind. Henk knikt. 'Maar juist ook de rust die er af en toe is. Dan fiets je ergens en hoor je niks, dat is mooi om mee te maken.'

Henk voelt zich prettig in deze wijk. Sinds een paar jaar werkt hij via Wijkdeal De Wijert als journalist voor de wijkkrant. De Wijkdeal is een samenwerking tussen bewoners, ondernemers, scholen, woningcorporaties, de gemeente en andere organisaties. Samen proberen ze van De Wijert een fijne wijk te maken voor zo veel mogelijk mensen. Henk schrijft artikelen en interviewt mensen. Door dat werk kreeg hij meer binding met zijn omgeving. 'In oktober had ik een ontsteking in mijn oor. De eerste dag stond er al iemand van de Wijkdeal voor de deur met een grote vaas met bloemen. Dat geeft aan dat ik meetel.'

Henk mag dan niet zien, zijn huis is wel ingericht. Aan de muur hangen een paar foto's, van bekende mensen en van vrienden. En als hij weet dat het buiten donker is, klikt hij het licht aan. We vragen ons opeens hardop af of je droomt als je niet kunt zien. 'Natuurlijk', antwoordt Henk. 'Maar ik droom in geluiden. Precies zoals ik het in het echt ervaar. Ik droom vaak over mijn vroegere werk, dat ik aan de telefoon zit. En over collega's. Mijn dromen gaan ook vaak over treinen.'

Als je blind bent, leer je je omgeving op een andere manier kennen dan wanneer je ziet. Bij het vinden van zijn weg door de wijk onthoudt Henk specifieke punten, het zijn de bakens op zijn routes. Soms is het een gevel, een andere keer een paal. Op zijn wekelijkse tochtjes door de buurt loopt Henk weleens tegen dingen aan, soms letterlijk. 'Hier verderop is een portiek waar studenten wonen, denk ik, daar staan altijd veel fietsen op de stoep. Als ik naar het zwembad ga, loop ik daarom liever een stukje om, dat is een fijnere weg.' Laatst viel Henk, in de Hora Siccamasingel. 'Ik loop altijd langs de heggen, dat noem ik de gidslijn. Maar nu stond daar iets waarover ik struikelde. Ik heb staan vloeken en was ontzettend boos. Je voelt je dan zo ontzettend klote.'

Als het echt nodig is, vraagt Henk om hulp. Maar meestal redt hij zich goed. 'Ik weet hier de weg naar de Albert Heijn, het fruitcafé, het zwembad, de huisarts, de kapper, de pizzeria, de cafetaria. Zeg het maar, ik loop er zo heen. Daarom wil ik hier ook graag blijven. Als ik zou verhuizen, moet ik dat helemaal opnieuw leren.'

Als we op het punt staan afscheid te nemen, vertelt Henk dat hij ooit in z'n eentje op vakantie naar Nieuw-Zeeland ging. Hij brengt het alsof het om een busritje naar Emmen gaat. We vragen hoe dat werkt, zo'n lange vliegreis maken. Henk haalt z'n schouders op, met een beetje hulp ging het allemaal prima. En hoe *ervaar* je, als je blind bent, het verschil tussen De Wijert en een plek aan de andere kant van de wereld? Henk moet goed nadenken, het is duidelijk dat het voor hem zo vanzelfsprekend is dat hij dit soort dingen eigenlijk moeilijk kan uitleggen aan iemand die ziet. 'Het was warm daar', herinnert hij zich. 'Maar verder was het ook gewoon een huis waar je in zit, dat verschilt niet zo veel van hier. En ze rijden daar links, dus ik zat links voor in de auto.' Hij haalt zijn schouders op. 'Dat soort dingen.'

— Een moeilijke ochtend

Aan het begin van de P.C. Hooftlaan staat een multifunctioneel centrum. Het is een onopvallend, laag gebouw. De mensen die er komen noemen het meestal *het MFC*. Je kunt er een potje bingo, bridge o f klaverjas spelen, dans-, naai- en yogalessen volgen, tafeltennissen en sjoelen. Er zit een kinderclub, een beweegclub voor ouderen en je kunt er hulp krijgen als je wilt afvallen. Ook Wijkdeal De Wijert gebruikt het MFC als hoofdkwartier.

'Goeiemorgen heren!' We worden enthousiast begroet door een vrouw als we door het entreehalletje van het MFC het restaurant ingaan. Even later komen we terecht in een ruimte waar een groepje 65-plussers koersbal aan het spelen is. 'In het Engels noemen ze het bowls', legt een man ons uit. We zijn meteen gefascineerd.

'Nee!', roept een man met een snor als zijn bal de verkeerde kant op gaat. 'Wat is het toch moeilijk, hè?', verzucht een vrouw met een paarse broek. Er wordt gegrinnikt. 'Het is een zootje ongeregeld', zegt een vrouw met een bril hoofdschuddend. Sinds de lockdown is dit de derde keer dat ze samen spelen.

Een stevige vrouw duwt een man met een gebreid vest opzij. 'Aan de kant, anderhalve meter', zegt ze plagerig. 'Het lijkt hier een beetje chaotisch, maar dat ligt aan dit volk', zegt een man met een vrolijk gezicht. Een man met een baardje doet een Elvis-impressie: 'One for the money, two for the show.' Niemand lijkt ervan onder de indruk.

Koersbal lijkt een beetje op jeu de boules. 'Maar het is technisch wat verfijnder', legt de man met de snor uit. De bedoeling is een grote bal met afgeplatte zijkanten zo dicht mogelijk bij een klein wit balletje te rollen, op een groene mat met witte lijnen. Je speelt het spel in paren tegen elkaar. 'Yes, yes! Eén zwart!', roept iemand. De volgende koppels zijn aan de beurt. Hettie en Gerda tegen Johan en Diny. 'Jongens, kom op', zegt de vrouw met de bril even later, als er te lang gekletst wordt. Ze zijn hier voor de gezelligheid, maar er moet wel gespeeld worden. 'We hebben nog zeven minuten. Nog één rondje? *Balletje-balletje!*

'*Don't you step on my blue suede shoes*', begint de Elvis-man weer te zingen. Trudy en Ida krijgen een schouderklopje na hun beurt. 'Niet verkeerd hoor.' Iemand snuit luidruchtig zijn neus. 'Drie geel!'

'Leo en Peter, Johan en Diny!', roept de vrouw met de bril. Er wordt niet gereageerd. 'Het is een moeilijke ochtend', verzucht ze. 'Je moet hierbij wel geconcentreerd zijn, anders wordt het een zootje.' Haar speelpartner knikt. 'Dan gaat het elan van het spel eruit.' 'Maar we hebben wel lekker een uitlaatklep naar mekaar toe', zegt de vrouw met de paarse broek.

— Huis-hoppers

Als we door de Spiegelstraat lopen begint het steeds harder te waaien en ook zachtjes te regenen. In de verte klinkt de sirene van een politieauto. Halverwege de straat gaan we rechtsaf, over een pleintje met garages die allemaal een mintgroene deur hebben. Naast het garagepleintje komen we in de groene binnenruimte van deze stempel. Er ligt wat rommel en er staan een paar treurig uitziende speeltoestellen op een drassig grasveld. We zien ook een openbare tuin, maar zo te zien niet eentje die echt bijgehouden wordt. Op een muur staat lelijke graffiti, even verderop ligt een losse autodeur. Je voelt aan alles dat wat er nu is, op z'n einde loopt. Via het binnenterrein komen we uit op nog zo'n pleintje, ook met mintgroene garagedeuren, en vanaf daar in de Camphuysenstraat. De portiekflat die we aan de overkant van de straat zien staan heeft z'n beste tijd gehad en wordt binnenkort gesloopt.

Karst-Jacob is 33. Iedereen die hem kent noemt hem K.J. Hij huurt samen met zijn vriendin Hiltje een woning in de portiekflat aan de Camphuysenstraat. Dat doen ze via een bijzondere constructie. Ze wonen hier tijdelijk, als onderdeel van een project van corporatie De Huismeesters. Woningen die op de nominatie voor sloop staan, kunnen daarbij tijdelijk bewoond worden, totdat ze worden afgebroken. Dan gaan de bewoners door naar de volgende flat. Hoppend van huis naar huis kan K.J. zo, ondanks zijn gebrek aan woningnetpunten, toch een sociale huurwoning krijgen. Hiervoor woonde hij een straat verder, in de Spiegelstraat. Tegelijk met een aantal anderen verhuisde hij hiernaartoe.

Terwijl K.J. koffie zet, ontdekt David dat hij hondenpoep onder zijn schoen heeft. 'Geeft niet, ik ga wel even dweilen', zegt K.J. 'Dat moest toch weer een keer.' Hij wijst naar de muren van het huis. 'Mijn vriendin heeft hier alles geschilderd. Misschien een beetje zonde van de moeite, we moeten er binnenkort toch weer uit. Ik ben wat pragmatischer en doe liever wat minder. Hiltje wil juist dat als je ergens woont, je die plek echt van jou maakt. Dus we hebben het hier behoorlijk opgepimpt. Maar ik ben er toch ook wel blij mee. Het is meer ons eigen hutje geworden.'

De afgelopen twee jaar zat K.J. vooral thuis. Veel werk had hij als freelance geluidstechnicus in coronatijd niet. Het was niet de meest vrolijke tijd van zijn leven, geeft hij toe. 'Dan zit je een beetje uit je raam te kijken. Dat is wel deprimerend. Onze onzekere woonsituatie helpt ook niet mee. Maar ik probeer niet te verzanden in de dingen waar ik heel erg van baal. Ik denk er op een gegeven moment gewoon niet meer aan.' Hij zucht eens diep. 'Ik red het nog wel, maar het is best een lastige periode. En het moet niet veel langer gaan duren.' Hij grijnst plotseling breed. 'Het voordeel voor mensen zoals ik is dat er straks een hoop werk is, omdat veel anderen er inmiddels de brui aan hebben gegeven.'

K.J. kijkt naar buiten. De functie van het grasveld achter de flat is voor hem niet helemaal duidelijk. 'Iedereen kijkt uit op dat veld, dus je gaat het niet gebruiken als je tuin. Het is geen comfortabele plek.' Naast het veld staan bomen. Als de lente binnenkort begint staan ze vol in bloei. Verderop horen we het geluid van snoeimachines.

'Het is fascinerend om het groenonderhoud hier te zien', zegt K.J. 'Ze lijken altijd weer een reden te kunnen verzinnen om die mensen hierheen te sturen. Dan liggen er drie blaadjes op straat en komen ze met acht bladblazers. En elke week komt iemand een grasveld maaien waar nooit iemand overheen loopt of zit. Het is hier niet echt goed geïsoleerd, dus je hoort alles.'

Hij doet het geluid van een apparaat na. 'Soms word je daar knettergek van. En voor wie doen ze het?' Even later herinnert hij zich lachend hoe een tijdje geleden een aantal wilgen geknot werd en de bultjes snoeiafval net zo lang bleven liggen tot ze door de hele omgeving gewaaid waren. 'Dan moeten er weer mensen met bladblazers komen om dat bij elkaar te brengen. Goddomme, jong.'

Kat Loeloe krabt aan de bank. K.J. vertelt dat hij bij De Wijert geen speciaal gevoel heeft. 'Het voelt alsof er een schisma is tussen ons, tijdelijke bewoners, en de echte wijkbewoners. We hebben normaal contact met onze buren, maar ik voel me niet heel erg onderdeel van de wijk.' In dit huis kan hij door vertraagde sloopplannen tot november 2022 blijven. Waar hij daarna zal wonen, weet hij nog niet. Het liefst zou hij uiteindelijk een plek vinden waar hij wat ruimte heeft. 'Ik vind het leuk om in een schuurtje met hout bezig te zijn, een beetje te prutsen. Dat kan hier niet. Je zit binnen, en *that's it*.'

— Muziekboer

Een groepje scholeksters maakt herrie op een grasveldje in de Verweystraat. Een lesauto komt voorzichtig de hoek om rijden. De Wijert-Noord heeft ons tot nu toe positief verrast. We kenden de wijk niet goed, maar hij voelt solide en ruim. Opgeruimd, maar niet overdreven aangeharkt. We blijven even staan voor een portiekflat. Hij heeft mooie details. Die zie je als je goed kijkt. Als we twee keer linksaf gaan komen we terecht in de Werumeus Buningstraat, misschien wel de moeilijkste straatnaam van De Wijert. Hier zit een klein blokje met winkels, typisch voor een wijk uit de jaren 60. Het idee was dat naast het winkelcentrum in het hart van de wijk ook de andere delen hun eigen winkels en voorzieningen kregen. En die zitten er nog steeds. In dit blokje zien we pizzeria Palermo, kapsalon De Wijert en Chinees-Indisch restaurant Hong Xin. Rechts op de hoek vind je een bijzondere winkel met de naam Terts & Toets. 'Bladmuziek', staat in zwarte letters achter het raam. Boven de winkelpui zitten grote pianotoetsen in de gevel.

Als we naar binnen lopen klinkt een ouderwets winkelbelletje. Er staat een piano, maar vooral veel bakken met bladmuziek, in allerlei categorieën. Gitaar, triangel, accordeon, piano, cello, viool, hoorn – noem maar op. 'Ik heb echt alles', zegt eigenaar Stephan Hendriks. 'Het is een uit de hand gelopen hobby.' De bakken staan op wieltjes, ze wegen gevuld een paar honderd kilo per stuk. Samen met zijn vader begon Stephan op deze plek in 1988 een muziekcafé. Maar de combinatie van een rumoerig café en klassieke muziek werkte niet. 'Dus toen zijn we vol voor de muziek gegaan. Iedereen verklaarde ons voor gek toen we daaraan begonnen. Want in de stad zaten al twee winkels die bladmuziek verkochten.' Inmiddels komen mensen vanuit heel Nederland en zelfs daarbuiten naar De Wijert. 'We hadden zelf ook niet verwacht dat het zo'n succes zou worden. Net belde er nog iemand die iets zocht dat alleen in Duitsland te krijgen was. Maar ik heb het op voorraad. Dan heb ik een klant voor het leven erbij. Dat geeft een kick. Zo'n boek heb ik dan niet voor niets al die tijd in voorraad gehad. Maar dit is een gekke business. Echt een hele gekke business.' Stephan woont boven de winkel. Het hele pand is van hem, hij heeft het inmiddels afbetaald. Omdat ze hier meer ruimte hadden dan de winkels in het centrum, was hun assortiment ook groter, verklaart hij even later het snelle succes van de zaak. 'Ik ben eigenlijk een boer met een heleboel land. En mijn gewassen zijn mijn muziekboeken. Dat oogst ik dan. Zo moet je het een beetje zien.'

Doordat het Julianaplein verbouwd wordt en De Wijert op dit moment met de auto veel minder goed toegankelijk is, is het in de winkel rustiger, merkt Stephan. 'Veel mensen bestellen toch liever per post als ze weten dat ze hier moeilijker kunnen komen.' Terwijl hij het zegt, klinkt het winkelbelletje.

Een meisje stapt naar binnen, ze vertelt op zoek te zijn naar een lesboek voor viool, met pianobegeleiding op cd. Stephan gaat op zoek, komt terug met het boek en pakt het in. Je ziet dat hij graag mensen helpt en hier in z'n element is. 'De pianobegeleiding heb ik helaas niet op voorraad, die komt later deze week. Ik bel je als-ie er is, oké?' Het meisje glimlacht en knikt. Het winkelbelletje klinkt als ze weer naar buiten stapt met het boek onder haar arm. ‘Tijdens de lockdown verwachtte ik het zwaar te krijgen’, zegt Stephan. ‘Maar mijn klanten zijn supertrouw. Ze konden hun bladmuziek best ergens op internet bestellen, maar wilden het allemaal hier blijven kopen.' Het ontroert hem. 'Dat heeft me overeind gehouden.'

Stephans vader overleed een jaar geleden. Sindsdien staat hij er alleen voor, in de winkel die er zonder zijn vader nooit geweest was. Hij kan er nog niet goed over praten, zegt hij. Om zijn gedachten even te verzetten begint hij wat papieren te ordenen.

In de winkel is het stil. Er klinkt geen klassieke muziek, zoals je misschien zou verwachten. Het enige geluid komt van een tikkend klokje.

'Het voelt hier een beetje als een huiskamertje', zegt Stephan even later. 'Het is niet helemaal bewust zo opgezet, hoor. Toen ik begon wilde ik een mooie, strakke winkel, alles netjes. Maar als je het dan druk krijgt, focus je je meer op je klanten. En op een gegeven moment dacht ik: het is ook wel prima zo.'

— Weg uit De Wijert

De Wijert-Noord is een wijk die, als je er een tijdje rondloopt, als een jas om je heen gaat zitten. Het voelt stevig, gedegen. Dat de wijk beschermd wordt en niet zomaar overhoop gegooid mag worden, is meer dan terecht. Toch wordt hier de komende tijd, en ook op dit moment al, behoorlijk wat veranderd.

We lopen het schoolplein van de oude technische school in de Van Schendelstraat op, die op de grens van De Wijert en Helpman staat. Sijas herkent de plek, hij zat hier een jaar of twintig geleden op school. De laatste vijf jaar woonden er mensen in het gebouw. Ze maakten van de voormalige klaslokalen woon-, werk- en slaapkamers. In april 2022 moeten ze vertrekken, er komen nieuwe, luxe, dure appartementen in de school. Als we het gebouw binnengaan, lopen we door de oude kantine. De oplaadapparaten waarmee je geld op een pasje kon zetten om eten te kopen, staan er nog. Er komt een man naar ons toe, hij heeft een bos krullen en draagt een grote bril. Achter hem aan komen twee kleuters, en op zijn arm draagt hij een baby. De man heet Bram. Hij woont hier nu vijf jaar, in die tijd werd zijn gezin steeds groter. Hij neemt ons mee een trap op naar boven. 'Hier is de bevalkamer', wijst hij als we langs een lokaal lopen. Zijn jongste zoon Midas werd er geboren. Een andere ruimte is inmiddels door Bram, die filosoof, schrijver en kunstenaar is, in gebruik genomen als atelier. 'Elke keer als er iemand weggaat, pik ik een lokaal in', zegt hij grijnzend. We komen bij de ruimte waar Bram en zijn vriendin Gerdientje wonen. 'Dit is ook een soort atelier, hoor', zegt Gerdientje als ze ons binnenlaat. Het huis is een enorme chaos, met spullen, speelgoed en meubels. Zep en Merlijn, de twee oudste jongens, krijgen wat lekkers. Gerdientje zet intussen koffie en deelt ook aan ons koekjes uit.

'De meest interessante periode van dit gebouw is misschien wel de afgelopen vijf jaar', zegt Bram. 'In de gang stond altijd wel een of ander bouwwerk van een jonge kunstenaar. En er vonden hele interessante ontmoetingen plaats. Onverwacht is hier een soort gemeenschap gegroeid. De kinderen groeien daarin op, dat vind ik belangrijk. Ze bouwen relaties op met andere bewoners en worden ook een beetje door hen opgevoed.' Wonen in een klaslokaal is bijzonder. Je leeft in een ruimte die daar niet voor bedoeld is. Daardoor kun je je verbeelding en je creativiteit gebruiken bij de inrichting. Je máákt hier zelf je huis

In de meeste woningen heeft iemand anders al voor je bedacht waar je slaapkamer en je woonkamer komen. Bram en Gerdientje kunnen de kinderen in bad doen terwijl ze koken, omdat ze het bad naast hun keukentje gezet hebben.

Maar binnenkort is het uit met de pret, en moet het gezin hier weg. Een spannende tijd, lijkt ons. Gerdientje knikt: 'Soms wel, ja.' Maar Bram haalt zijn schouders op. Bij deze vorm van wonen weet je gewoon dat je op een bepaald moment ergens anders heen moet.

'Mama, kijk eens wat deze kan!', roept Merlijn terwijl hij een autootje voor zijn moeders hoofd heen en weer zwaait. 'Het nadeel van zo wonen is dat het heel lastig is om de boel een beetje schoon te houden', zegt Gerdientje even later. Als we om ons heen kijken, kunnen we ons daar wel wat bij voorstellen. 'Toen ik hier kwam dacht ik: god, nu kom ik weer in een studentikoze situatie waarin ik alles moet delen. Maar eigenlijk heeft iedereen hier alles zelf, we delen alleen de douche en de wc. En er zijn zoveel wc's dat je ze eigenlijk nauwelijks *hoeft* te delen.' Wat gaan ze het meest missen aan deze plek? Gerdientje wijst naar buiten. 'Dit uitzicht. Het is nu een hele grijze dag, maar die boom is haast een schilderij, met het raam als omlijsting. We zien hem in alle jaargetijden. Toen Midas geboren werd was het heel mooi weer en zaten alle blaadjes in de knop. Als je ervoor staat is die boom niet zo imposant, maar vanaf hier wel.'

Zep slaat zijn broertje met een paraplu tegen zijn hoofd. Merlijn zet een keel op. 'Moet ik er een kusje op geven?', vraagt Gerdientje. Merlijn schudt zijn hoofd. Het gaat wel weer. 'Elke keer als we ergens een rijtjeshuis bekijken slaat de schrik ons om het hart', zegt Gerdientje als we afscheid nemen. 'Qua ruimte zijn we hier heel erg verwend. En ook met de mensen waarmee we wonen. Je hebt altijd aanspraak, helpt elkaar, leent elkaar spullen en apparaten. We zijn elkaars supermarkt, de buurvrouw komt hier shoppen als ze iets nodig heeft. Alles wat we hier opgebouwd hebben is binnenkort verdwenen. Dat is toch wel zonde.'

— Wij horen hier

Grietje Kooistra woont al zestig jaar op de grens van De Wijert en Helpman. Zij en haar man reizen kermissen af met hun snoepkraam. Buiten het seizoen wonen ze op het kermisexploitantenterrein, hier in de noordoosthoek van de wijk. Omdat het nu opgeknapt wordt, staat Grietje tijdelijk op een industrieterrein aan de Uppsalaweg. Maar vandaag is ze even terug, ze is op bezoek bij haar dochter Bernadette. Bernadette is 37. We zitten in de woonwagen waar zij en haar man Kees met hun zoontje Bernardo wonen. Bernadette werd hier op het terrein geboren. Tot haar achttiende reisde ze met haar ouders het land door, maar ze wist als kind al dat ze niet de rest van haar leven op de kermis wilde werken. Toen ze Kees, die geen kermisman was, ontmoette, duurde het niet lang voor ze niet meer meeinging. Toch bleef ze hier wonen. De woonwagen van Bernadette is een soort stacaravan, van alle gemakken voorzien. Een bungalow op wielen. Bernardo speelt met zijn vader een computerspelletje terwijl wij met zijn moeder en oma praten. Kees groeide op in een huis, maar woont nu in een woonwagen. Dat vindt hij prima, zegt Bernadette. 'Alleen de sociale controle vindt hij wel iets minder. Dat is hij niet gewend.'

Buiten klinkt het geluid van graafmachines. Het kermisexploitantenterrein en de directe omgeving zijn aan het veranderen. Op het terrein wordt nieuwe riolering aangelegd en het wordt opnieuw bestraat. Langs de rand komt een hek en de vakken waar de wagens staan worden anders ingedeeld. 'We zijn al veertig jaar aan het strijden om het hier een beetje leefbaar te krijgen', zegt Grietje. 'Al die tijd hebben ze ons van alles beloofd. Maar wat ze nu doen is niet voor ons, het is voor de mensen die hier omheen gaan wonen.' 'Hiernaast komen huizen van minimaal vijf ton', legt Bernadette uit. 'Dit terrein wordt veranderd om het een beetje in het beeld van een hippe wijk te laten passen.' Ze vertelt hoe een architect met een nieuw ontwerp voor het kermisexploitantenterrein kwam. 'Die had bedacht dat onze wagens op stenen kwamen te staan, met daarnaast allemaal groen, en een boom met bankjes. Gezellig.'

Ze trekt een vies gezicht. 'Tiny house-mensen vinden dat leuk. Maar ik wil helemaal geen boom of groen op mijn vak, ik wil gewoon bestrating.'

Als woonwagenbewoner krijg je ook in het Nederland van 2022 nog regelmatig te maken met vooroordelen. 'Officieel worden we niet gediscrimineerd,' zegt Bernadette, 'maar in de praktijk gebeurt dat wel. Mensen denken dat we dom en analfabeet zijn. Of dat we niet te vertrouwen zijn. Natuurlijk zijn er

woonwagenbewoners die foute dingen doen, maar die heb je tussen *huisesmensen* ook. Alleen zie je nooit een kop 'Man uit rijtjeshuis heeft hennepkwekerij' in de krant staan.' Ze glimlacht. 'Vroeger kreeg ik op school vaak de vraag of we wel een wc hadden. En of we ons in het Helperdiepje wasten. Toen heb ik op een bepaald moment maar een presentatie gegeven over hoe we wonen. Veel mensen zijn gewoon onwetend. Op een gegeven moment trek je je er niks meer van aan. Maar ik heb wel altijd het idee gehad dat ik iets meer mijn best moest doen in het leven, omdat ik *een streepje achter had*.' Bernardo slaakt een enthousiaste kreet richting het tv-scherm. De kermisexploitanten vinden het belangrijk hun eigen plek te hebben, maar willen ook graag bij de wijk horen. Volgens de kaart ligt het kermisexploitantenterrein in Helpman, maar zelf voelen de bewoners zich onderdeel van De Wijert. En dat is altijd zo geweest. 'Onze kinderen zijn hier naar school geweest, en zaten hier op zwemles', zegt Grietje. 'We zijn één met deze buurt.' Ze wijst naar buiten. 'Het hele rijtje woningen daar: die mensen kenden wij vroeger allemaal. Eerder stond hier vlakbij een clubgebouwtje, als daar wat te doen was gingen wij daar ook heen. Al onze bruiloften zijn daar gevierd. En iedereen die hier woonde ging naar de levensmiddelenwinkel verderop. Die man kwam ook bij mijn moeder koffiedrinken, en bij de buurman. Wij waren niks speciaals, al zaten we in een woonwagen. De buurt wordt nu opgeknapt en veranderd, maar wij *horen* hier gewoon.'

— Identiteit ben je zomaar kwijt

De zon is doorgebroken en het waait niet meer zo hard. Op de hoek van de P.C. Hooftlaan en de Spiegelstraat wordt aan de weg gewerkt. Een smartlap tettert uit een speaker. De ronkende aggregaat verderop maakt de woorden moeilijk verstaanbaar. We hebben hier afgesproken met Sanne Smid, Kevin Meiland, Jurjen Zuijdendorp en Jan Clots. Alle vier werken ze in De Wijert-Noord namens de gemeente Groningen. Sanne is projectmanager wijkvernieuwing, dat doet ze net een paar maanden. Kevin is verkeerskundige en werkt in verschillende wijkvernieuwingswijken. Jurjen is projectmanager stadsontwikkeling, hij houdt zich vooral bezig met de openbare ruimte. Jan is stedenbouwkundige en onderzoekt hoe je deze wijk kunt aanpassen met respect voor hoe hij ooit bedacht is.

We lopen de Spiegelstraat in. In dit deel van de wijk gaat woningcorporatie De Huismeesters veel woningen slopen en herbouwen. We staan voor een portiekflat, zoals er zoveel zijn in deze wijk. Ze lijken op elkaar, maar zijn toch ook allemaal anders. Meer dan twintig verschillende architecten ontwierpen de woningen in De Wijert-Noord. Deze flat is leeg en verlaten, er staan hekken omheen. Achter de ramen hangen kunstwerkjes van kinderen, om het beeld van een bijna-gesloopte flat iets minder treurig te maken. Want zo'n leegstaand gebouw doet veel met een straat en een buurt. 'Niet alle woningen in de wijk zijn toekomstbestendig', zegt Sanne. 'In de meeste portiekflats zit oorspronkelijk bijvoorbeeld geen lift. Het idee was vroeger dat als je in zo'n flat woonde, je naar de bejaardenwoninkjes verderop verhuisde als je ouder werd.' Maar dat kan tegenwoordig niet zomaar meer. Oudere mensen uit een portiekflat krijgen voorrang, maar er is niet altijd plek in deze wijk. Laat staan in dezelfde straat.

In de Spiegelstraat komen nieuwe appartementen. De straat zelf wordt ook opnieuw ingericht. Kevin, Jan en Jurjen onderzoeken met anderen hoe dat zo goed en veilig mogelijk kan. 'Vaak zit het in hele simpele dingen', zegt Jurjen. Hij wijst naar de parkeervakken aan de rand van de straat.

'Als je deze iets hoger maakt, hoort zo’n parkeerplaats niet meer bij de straat maar bij de stoep. Dan kunnen er kinderen spelen als er geen auto staat. Zo laat je zien dat auto's hier niet meer de baas zijn.'

Ook over de nieuwe flat is goed nagedacht. Hij krijgt een ingang aan de achterkant, bij het binnenterrein.

Vroeger hadden alle portiekflats in de wijk zo'n achteringang, die leidde naar de wasruimte onderin het gebouw. Maar toen ook inbrekers de flats op die manier makkelijk binnenkwamen, werden die deuren afgesloten en soms zelfs dichtgemetseld. 'Nu hebben we een mooie kans om de groene binnenruimte beter te gaan gebruiken', zegt Jan. Hij weet dat spelen in je buurt nog leuker is als je van de ene naar de andere plek kunt gaan via binnenterreinen. 'Helemaal als je daar ook nog iets moois tegenkomt. Dat is een stuk spannender dan wanneer je alleen maar over de stoep loopt.'

Als we via de Brederostraat in de Vondellaan uitkomen zien we twee scholieren net de bus missen. Wij slaan een gangetje in en komen op een groen binnenterrein met bomen. Een vrouw veegt blaadjes van het pad voor haar tuindeur. Ze vertelt ons dat ze het groen hier veel te rommelig vindt. En een grote boom zorgt ervoor dat ze weinig licht in haar huis krijgt. De kapvergunning de ze aanvraag werd afgewezen. Tien meter verderop komen we een man van een jaar of zestig tegen, hij blijkt een heel andere kijk op deze plek te hebben. 'Er is hier laatst een heleboel groen gesnoeid', vertelt hij. 'Daardoor is het nu wat kaal. Maar kinderen kunnen op dit veldje lekker hun gang gaan. Door de bomen en struiken is het een plek waar je perfect verstoppertje kunt spelen. En je bent hier weg van de weg. Ik hoop dat De Wijert ook de komende jaren zo groen blijft als nu.' We lopen over de Van Ketwich Verschuurlaan richting de Van Lenneplaan. Voor de Albert Heijn staat weer de kenmerkende lange rij scholieren. Het barst van de jongeren in deze wijk. Voor sommige mensen maakt dat De Wijert een minder fijne plek, terwijl anderen het heerlijk vinden, weet Sanne. 'Zo is het altijd een kwestie van perceptie. Daarom moet je vooral met elkaar in gesprek gaan om te ontdekken hoe iedereen erin staat.' We lopen langs een cafetaria, Sanne besluit op softijs te trakteren. 'Niet van die kleffe hoorntjes hoor', zegt ze. 'Gewoon zo'n oublie.' Kevin hoeft niet, hij pakt een zelfgesmeerde boterham.

Wijkvernieuwing is nooit alleen het vernieuwen en verbeteren van woningen in een specifieke wijk, zegt Sanne als ze even later terugkomt met de ijsjes. 'Het complexe is dat niet alles op hetzelfde moment kan. En je niet op alle terreinen een 10 kunt halen. Dus moet je keuzes maken. Maar als je het te strak afbakt en ieder op zijn eigen eilandje blijft, dan wordt het sowieso nooit wat.' Ze neemt een hap softijs. 'Wat wij als professionals bedenken, vinden bewoners van de wijk soms misschien helemaal niet fijn, dat besef ik goed. De mensen die in De Wijert wonen, zijn hier gaan wonen omdat ze dit een fijne wijk vinden. Daar moet je je altijd bewust van zijn. En deze wijk heeft historie, er zit een gedachte achter.' Kevin knikt. 'Identiteit is iets heel moois, en je bent het zomaar kwijt. We kunnen niet zomaar alles omgooien en het helemaal opnieuw bedenken.' helemaal opnieuw bedenken.'

— Jullie mogen hier niet komen

Als je in de buurt van de westgrens van De Wijert komt, hoor je het gesuis van de A28 die verstopt zit achter een wand van groen. Ernaast rijst een metershoge bruine metalen wand op een genadeloze manier op langs de rand van de wijk. We lopen door de Aagje Dekenstraat en slaan de hoek om naar de Betje Wolfstraat. Hier wonen mensen bijna onwerkelijk dicht tegen de oprit van de snelweg aan. De afstand tussen hun voordeur en de geluidswand is zo klein dat ze een papieren vliegtuigje vanaf hun balkon op de weg zouden kunnen gooien.

We slaan een paadje in dat achter een schoolgebouw langs loopt, parallel aan de snelweg. Op de geluidswand naast de weg is graffiti gespoten. We horen in de verte de geluiden van de grote machines waarmee aan het nieuwe Julianaplein gewerkt wordt. In de bosjes heeft iemand een oud matras gedumpt. Rechts van ons doemt weer een schoolgebouw op. Buiten zit een man op een klapstoeltje te roken. Hij heet Eddy en is docent bouwtechniek aan praktijkschool De Bolster. Het stoeltje knapte hij vorig jaar samen met een leerling op. 'Ik heb welgeteld zeven minuten de tijd', zegt hij, terwijl hij op zijn horloge kijkt. De kinderen op De Bolster hebben vaak problemen met rekenen of taal, of hebben het sociaal-emotioneel lastig, vertelt Eddy. 'Hier leiden we ze op voor een baan. Eerder werden ze wat achtergesteld en kregen ze geen diploma, omdat ze niet voldoen aan de eisen voor het centraal schriftelijk examen. Maar sinds twee jaar krijgen ze een praktijkdiploma.'

Eddy deed een opleiding voor docent handvaardigheid. Na lang op een andere school gewerkt te hebben, kwam hij een jaar of vijf geleden hierheen. 'Ik heb altijd graag gewerkt met leerlingen die net wat meer nodig hebben. Dat is waar mijn hart ligt. Als dat niet zo is, kun je dit werk niet doen. Zoals ik ook niet op een kantoor achter een computer zou kunnen zitten, dan zou ik binnen een half jaar opgebrand zijn.' In een poging meer mensen naar het docentenvak te trekken, werd een paar jaar geleden de slogan 'Leraar, elke dag anders' bedacht. Daar herkent Eddy zich wel in. 'Je bent jezelf elke dag opnieuw aan het uitvinden. Soms loop je tegen muren aan en zit je 's avonds thuis na te denken over hoe het de volgende keer anders kan.' Hij staat op en drukt zijn peuk uit. De zeven minuten zijn voorbij, een klas met derdejaars leerlingen wacht.

Wij lopen verder het paadje af. Ter hoogte van de Van Eedenstraat verlaten we dit stukje niemandsland en lopen we noordwaarts, naar het bovenste puntje van De Wijert. We komen uit in de Henriëtte Roland Holststraat, waar een dependance van het Gomarus College staat. Achter de school loopt een modderig paadje. Als we het volgen zien we een verhoogd stuk grond met wat braamstruiken.

We klimmen het heuveltje op en kijken uit over een pas aangelegd stuk snelweg. Rechts zien we in de verte zwembad De Papiermolen liggen. Maar onze aandacht gaat naar links, waar knooppunt Julianaplein vernieuwd wordt. Er staan metalen hekken, enorme zakken met zand, roestbruine damwanden, houten constructies, bouwcontainers, aggregaten, een betonmolen en grote kranen. Op de grond liggen dikke kabels. Een gele bulldozer rijdt heen en weer met een bak vol zand. Het ruikt naar teer. Een stuk of tien mannen met oranje overalls aan en helmen op werken gestaag verder aan deze enorme operatie.

Een auto van grond-, weg-, waterbouwbedrijf Oosterhof Holman komt naar ons toe rijden, en stopt. Het raam gaat open, we zien een man met een oranje jas aan en een bouwhelm op. 'Jullie mogen hier niet komen,' zegt hij, 'dat weten jullie wel toch?'

De man heeft een Fries accent. 'Jullie zijn niet in het oranje. Je moet je aanmelden bij het gebouw hierachter, dan krijg je een hesje voor bezoekers aan. Anders krijg je hier problemen met mensen.' We begrijpen best hoe het werkt. Aan de andere kant konden we hier zo het terrein op lopen. Maar we hoeven geen gedoe, dus we draaien om en lopen terug de wijk in.

— Molukker met Gronings bloed

Helemaal links bovenin De Wijert, tegen de snelweg aan, ligt een bijzonder hoekje dat bekendstaat als de Molukse wijk. Het bestaat uit 48 woningen, verdeeld over drie stroken met rijtjeshuizen en een portiekflat. Er staat ook een kerkgebouw. In de jaren 60 werden in heel Nederland 71 Molukse wijken gebouwd. Molukkers die in Indonesië voor Nederland hadden gediend, kregen er een plek toegewezen. Ze zaten daarvoor jarenlang in voormalige concentratiekampen, bij wijze van tussenoplossing. In de Molukse wijken kwamen aanvankelijk alleen Molukse gezinnen te wonen, maar na verloop van tijd besloten woningcorporaties dat ook niet-Molukkers er een huis konden krijgen. In een aantal steden leverde dat problemen op, maar in De Wijert ging het goed.

Peter Ritsema is een grote, witte, kale Groninger. Wat je niet ziet is dat hij ook Molukker is. Peter belandde op zijn veertiende in de Molukse wijk. Hij kwam er voor het eerst toen hij meeging met Ed, een schoolvriend. Vanaf dat moment was hij er steeds vaker. 'Op een gegeven moment zei ik tegen mijn ouders: ik blijf hier. Daar reageerden ze eigenlijk best laconiek op. Ze vroegen zich wel af of dat zomaar kon, maar nadat ze een paar keer meegegaan waren voelden ze dat het wel goed zat.' Peters ouders stonden op de markt en waren dag en nacht aan het werk. Ze zagen dat hun zoon het bij de Molukse familie in De Wijert naar hun zin had. En de ouders van Ed vonden een extra kind prima. 'Dus ik mocht blijven. Ik voelde hier warmte en binding, dat was ik niet gewend. Ik had het thuis goed hoor, maar het was niet zoals ik het hier zag.' Peter ging al snel mee op familiebezoek door heel Nederland en was daar een opvallende verschijning. 'Dan zit er opeens een Hollander bij die er twee koppen bovenuit steekt', zegt hij lachend. 'Ik was meteen het middelpunt.'

In bijna de helft van de woningen in de Molukse wijk wonen mensen die familie van elkaar zijn. 29 jaar geleden werd Peter binnen die hechte gemeenschap verliefd op een Moluks meisje. Inmiddels hebben ze drie kinderen, maar het beginnen van een relatie ging niet zonder slag of stoot. 'De Molukkers van de eerste en tweede generatie zagen liever niet dat hun dochter met een Hollander ging. Mijn schoonvader had één dochter, daar was hij zuinig op. Ik was ook zeven jaar ouder, dat maakte het nog complexer.' Na een jaar of twee accepteerde de familie de situatie, ze zagen dat het goed zat. 'Inmiddels kan ik lezen en schrijven met ze, we staan altijd voor elkaar klaar.' Peters kinderen hebben officieel zijn achternaam, maar daar plakken ze regelmatig de Molukse naam van hun moeder of die van Peters peetouders achter. Ze spelen met hun identiteit, waarbij die van hun vader een grote rol speelt. 'Mijn zoon zegt altijd: ik ben niet half-Moluks, maar driekwart Moluks.'

In 2021 werd Peter verkozen tot voorzitter van de nieuw opgerichte wijkraad. Hij grijnst. 'Geen enkele andere Molukse wijk heeft een Nederlander als voorzitter.'

Het zegt veel over hoe de Molukkers hem zien. 'Ik voel me ook niet meer die Nederlander, iedereen hier ziet me als Molukker. En ik ben dan wel nuchter, zoals een Nederlander, maar de warmte en oprechtheid van de Molukkers voel ik ook heel erg.'

De eerste generatie Molukkers die naar Nederland kwam, moest een groot deel van hun cultuur achterlaten. Op plekken als deze, in een Groningse stempelwijk, proberen ze wat er nog van over is overeind te houden. We lopen langs een rijtjeshuis. 'Hier woont mijn tante,' zegt Peter, 'daar loop ik zo naar binnen. Dan staat het eten klaar en kan ik altijd aanschuiven.' De gemeente, woningcorporatie Patrimonium en de bewoners denken op dit moment samen na over wat er met de huizen in de Molukse wijk moet gebeuren. Een deel is intussen gerenoveerd. 'Je ziet wel dat het behoorlijk verouderd is', zegt Peter. 'De bewoners zijn best bang dat de boel plat moet. Want wat komt er dan voor terug?' Als voorzitter van de wijkraad spant Peter zich in om de identiteit van het buurtje te behouden. 'Maar je komt er pas tussen als er al iets beslist is. En er zijn al zo veel beloftes gedaan en dingen op papier gezet... Voor ons is het belangrijk dat we een nieuw gebouw krijgen waar we onze cultuur kunnen vieren en richting de derde en vierde generatie onze geschiedenis kunnen uitleggen. Jonge mensen gaan hier makkelijk de stad in en zijn daardoor minder geneigd binnen de gemeenschap dingen te doen. Daarom is het belangrijk om een plek, een gebouw, te hebben waar je cultuur en je verleden zichtbaar zijn. Het hoeft helemaal niet groot te zijn – een jeugdlokaal of iets dergelijks. Want het Molukker-zijn speelt nog steeds, ook bij de jongere generaties.'

— De Wijert verandert maar blijft zichzelf

Vanuit de Molukse wijk gaan we linksaf de Vondellaan in. Als we achterom kijken zien we bij een bushalte de gebruikelijke kudde scholieren staan. Ze wonen hier misschien niet, maar ze zijn er wel – daarmee horen ze bij deze wijk. Via de Brailleweg lopen we De Wijert uit, onder het snelwegviaduct door. De operatie rondom de zuidelijke ringweg is nog lang niet klaar. Veel grotere ingrepen op een stad kun je je bijna niet voorstellen. En voor de wijken eromheen is het extra ingrijpend. Je zult in De Wijert weinig mensen tegenkomen die zich er niet op z'n minst een beetje druk om maken.

De Wijert-Noord heeft een duidelijk karakter, hebben we gemerkt, een eigen identiteit. En de wijk is een eenheid. Dat zie je en dat voel je als je er rondloopt. Alle huizen, winkels, straten en de openbare ruimte vormen samen een geheel. Steeds als een deel opgeknapt wordt, moet daar rekening mee gehouden worden. Want voor je het weet heb je allemaal losse stukjes wijk. Delen van De Wijert-Noord zijn de afgelopen jaren al fijnere plekken geworden, terwijl andere stukken de komende tijd vernieuwd worden. Er komen nieuwe huizen. Straten en binnenterreinen worden anders ingericht en er komt meer groen. Maar er komen ook nieuwe bewoners. Misschien wel weer gezinnen, zoals je die hier vroeger veel zag. Ooit was het idee dat je je hele leven in deze wijk zou moeten kunnen blijven wonen. Maar die tijd is voorbij. De komende tijd wordt nagedacht over hoe zo veel mogelijk mensen in deze wijk een fijne plek kunnen krijgen. Zeker is dat nieuwe bewoners voor nieuwe energie kunnen zorgen, voor leven in de brouwerij.

We denken nog even terug aan de ontmoetingen in het Hendrik de Vriesplantsoen. Hoewel het park best wat opgefrist zou kunnen worden, merkten we hoe belangrijk het voor deze wijk is. Je kunt er ontsnappen uit je huis of uit je hoofd. En het is een plek waar je mensen ontmoet die soms vlakbij wonen, maar die je anders misschien wel nooit was tegengekomen.

Met De Wijert-Noord gaat het goed, durven we wel te stellen. De wijk is gebouwd in een periode van vernieuwing en ontwikkeling – precies zo'n tijd als waarin we nu zitten. En hij werd ooit ontworpen volgens een duidelijk idee over hoe mensen er zouden moeten leven. Hoewel dat intussen achterhaald is, werkt de opzet van de wijk nog altijd. Want ook nu hebben mensen behoefte aan contact, aan dingen samen doen en aan het ontmoeten van buurtgenoten.

Tijdens de wijk-
vernieuwing, die de
komende jaren
doorgaat, moet De
Wijert-Noord vooral
zichzelf blijven.
Dat lukt als al die
mensen die aan de
wijk werken goed
kijken naar wat er al
is. En als ze verbin-
ding maken met de
wijkbewoners. Zolang
zij met elkaar blijven

praten, naar elkaar
blijven luisteren en
rekening met elkaar
houden, gaat deze
wijk een mooie
toekomst tegemoet.
Dat kan niet anders.

— Ik blijf
hier —

Verhalen uit een
veranderende wijk

De Wijert

— *Ik blijf hier* is een initiatief van Stichting Tussenland, uitgevoerd in opdracht van de gemeente Groningen in het kader van de wijkvernieuwing in Beijum, Selwerd, De Hoogte/Indische Buurt en De Wijert.

— Over de makers
Sijas de Groot (1984) en David Vroom (1987) reflecteren met dit project op de wijken waarin ze rondlopen en op de mensen die ze tegenkomen. Dat doen ze niet als neutrale toeschouwers, maar vanuit hun persoonlijke referentiekaders. Beiden hebben een scherp oog voor de nuances: juist de schijnbaar onbelangrijke voorvallen proberen ze niet onopgemerkt voorbij te laten gaan. Het resultaat is een portret van de wijk waarin bewoners zich herkennen, maar waarin de blik van buitenaf altijd doorschemert.

Interviews en onderzoek — Sijas de Groot
Fotografie — David Vroom
Tekst — Chris Zwart
Projectleider — Marieke Hollemans
Zakelijk leider Tussenland — Juul Huitema
Beeldredactie — Buro Reng, David Vroom
Ontwerp en klankbord — Buro Reng
Tekstcorrectie — Petra Pauw
Druk — Bredewold

— Met speciale dank aan
Peter, Bram, Gerdientje, Frieda, K.J., Bernadette, Grietje, Saskia, Martin, Ruben, Nathalie, Stephan, Henk, Bert, Kouyate, Lina, Daniel, Bai, Amid, Kaiden, Samira, Margo, Ayhan, Ingmar, Matthew, Lucas, Robin, Michel, Daphne, Gea, Musa, Vijay, Boushra, Dave, Anna, Allian, Zainab, Aurelija, Charvi, Jasper, Dana, Eddy en alle andere mensen uit De Wijert die we spraken.

— Met dank aan
Wijkdeal De Wijert
Multifunctioneel Centrum De Wijert/Helpman
Nathalie Kerkdijk
Sanne Smid
Kevin Meiland
Jurjen Zuidendorp
Jan Clots
Chris Meijering
Jonathan Euverman

Voor vragen of opmerkingen over deze krant kun je ons mailen op wijkproject@tussenland.net.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de makers. Alle beelden en verhalen zijn gepubliceerd met toestemming van de geportretteerden.

www.tussenland.net
www.buroreng.nl/ik-blijf-hier/
Volg ons op Instagram: [@veranderendewijk](https://www.instagram.com/veranderendewijk)

© 2022 Stichting Tussenland | Gemeente Groningen

